

სადაც კი ოდნავ ეხებოდნენ მათს ინტერესებს, ყველაზე უფრო დაბალი მოსამსახურე მხურვალე პროტესტს აცხადებდა, სრას რომ პროტესტი სასულიერო და გენერალ-მაიორის სასულიერო და წვრილ მრევლთა ბის ინტერესებს.

გლობალი წინააღმდეგა მემ-მუხლისა, მისი აზრით ეს მუხლი დიდ უსამართლობას წარმოადგენს, რომელსაც შეუძლიან დიდი უკმაყოფილება გამოიწვიოს. არჩენს იმ ცივილებს, რომლებიც დღემდე მოიყვანა, და სთვლის მათ არა სანდოთ, მავალით, ნათქვამი იყო, რომ გერმანიის მრევლთა ორჯერ უფრო სარგებლობა, ვიდრე რუსეთის მრევლთა, მაშინ როდესაც სინამდვილე გვიჩვენებს, რომ ჩვენ გვიშინან, რომ უცხოელთა არ ჩივიდნენ ხელში მთელი მრევლი ჩივიდა. არა რუსეთთან გერმანიისა, არამედ გერმანიის რუსეთთან მოდის უფრო. შეშინდარი ის აზრი ვითომც, რუსი მუშა ნაკლები მომუშავე იყოს, ვიდრე სხვა ეროვნების მუშა; მიეცოთ მას ტენიკური ცოდნა და ის უფრო ნაქიტი იქნება, ვიდრე ხაზდარგარეთელი მუშა.

შემდეგი კრება დანიშნულია 21 აპრილისთვის.

ახალი აზრები

კავკასიის ნამეტნიკი გარედი
 ი. ი. გორონცოვ-პლატიცკი თავის მუხლად გუშინ, დღეს, ჩქარის მატარებელი ტვილისიდან პეტერბურგს გაემგზავრა, ნამეტნიკი რკინის გზის დასაბურთად გააკლეს კავკასიის სამხრეთ და სამოქალაქო უწყების უმაღლესმა წარმომადგენლებმა. ზად ნამეტნიკი თემის ხან-შუბრში შევიდის პეტროპოლის და დადესტინის სასახლო-სამაგისტრო გამოყენების დათვლითების.

კავკასიის ნამეტნიკის წარუდგენ 20 აპრილს; ტუ ვიპეტნიკი ბერნატორი ვ. ნ. პანოვი და ტვილისის გუბერნიის თავდასაზურთა დეპუტატი.

გვირილობა, როგორც გვირილობა, ტვილისში დიდი აზრით იქნა გადახდილი. ნაშუადღევ წვიმა მოვიდა, რომელიც სადამომდეგ ასტანა, მაგრამ გვირილის გაყვანა თამის სასაბამდე არ შეწყვეტილა. და ბეჭდელი ყუღაბები, სადა ფილინი იყო, დამით ქალაქის სამკოლს იარაღში შეინახეს და სხვანგო ყარაულები მიუჩინეს. გუშინ, შუადღის 12 საათზე, ყუღაბები გასნა დაწყეს. ფილის დასათვლილად მოწვეულ იქნენ სახელმწიფო მაქსის ნაფიცი მოხელენი და ჩრდეთე ქალაქის თვითმმართველის ბუჭალტერნი. გუშინ, ნაშუადღევს 3 საათზედ მოლოდ 12 ყუღაბს გასნა მოასწრეს, რომელშიაც აღმოჩნდა 950 მან. სულ 400 ყუღაბა არა.

ახლი ავღანაში. ხისანმა მახანოვმა ქალაქის გამგეობს განცხადება წარუდგინა, რომელიც წინააღმდეგად აღდგენა, ავღანაში, ვაჟთა გინანის ბრძაბის, სალაქო ბა-

ლი გააშენოს. გამგეობამ განცხადება განსახილველად ქალაქის საბჭოს სატყეო-სამართლო კომისიის გადასცა.

გარდაცვალება ანისხატის ტაძრის მკვლევანი და დასახურებული დეკანოზი ალექს. ზუმბულიძე. განსვენებულს დაკრძალვა 24 აპრილს მოხდა ანისხატის ტაძრის ვალავანში.

შეიპყრეს ტვილისში შორაპნის მახრის სოფელ მარაწმინდის მცხოვრები ნიკოლოზ ვასილის ძე დედარიანი, რომელიც ადმინისტრატორის წესით იყო გადასახლებული და თავის წებით დაბრუნდა.

განსვენებულ მღვდლის მიხეილ თამარაშვილის ნეშტის გადამოსვენების გამო, როგორც მკითხველთა იკან, ქართველმა საზოგადოებამ გადაწყვიტა, იტალიაში ტრადიციულად გარდაცვლილი ქა-თველ კათოლიკეთა მღვდლის მიხეილ თამარაშვილის ნეშტი იტალიიდან გადამოსვენონ და ტვილისში დაკრძალონ. ამასთანავე გადაწყვიტა, გარდასვენებულად საქირო ხარის დასაფლავად მცხოვრებთა შორის ფული შეგროვებინათ, რის ნებაზედაც თავი. მ. ი. თამარაშვილმა ნაისტინის სთხოვა. გუშინ გუბერნატორის კანცელარიაში ტვილისში პოლიციისტიერსა და ტუ. გუბერნიის მახრის უფროსებს აცნობა, ნაქსტინიკა ნება დაართო თავი. მ. ი. თამარაშვილის ნეშტი და ბათუმის რკინიგზის გუბერნიებში მიიღოს ცხოვრებათა განსვენებულის ნეშტის გადამოსვენებლად.

ტუ. ცეცხლის მჭობელ რაზმის განდევნების გუბერნატორმა გუბერნატორს, სამსახურის საქმეთა ანო ბეტრატურსა და მოსკოვს წაიღეს.

წმ. გიორგობა. დღეს საღამო ქართველ მღვდელთა კათისდოფელ წმ. გიორგის ეკლესიაში ლოცვითა ყოველად საძვედლო წმინა, ეპისკოპოსი გორისი, იკანობებს ეპისკოპოსის მიერ დაარსებული გულთ ფერისცვალების მოსატრის მღვდელთა კურსებისა.

სახვავი კითხვები: კვირას, 12 აპრილს, სამკურნალო საზოგადოებაში ლაშქარაშვილი წაიკითხავს თემაზე "ქ. ასათიანისა ჟღერინა ცხელ ქვეყნისა".

კვირის აუდიტორიაში ქ. კველიშვილი წაიკითხავს თემაზე "ქ. ქართველი - გოგებაშვილისა. ნავთლულში - ქ. ურული ჟღერის შვილი და მერცხალი" ზღაპარი უკლავს.

ხარუფში - ჯარიაშვილი - ქქი ისაკის დაჯარა-რუბაკისა.

ნაშადღევში - დანგარული ბედეგს სლივიკისა წაიკითხავს ნასიძე. ფერის აუდიტორიაში - ჩანს მკურნავე წაიკითხავს ქ. სარაჯიშვილისა.

საზოგადოებრივი და კარბები
კავკასიის კავშირის საზოგადოების წევრთა საერთო კრება 24 აპრილს, დილის 10 საათზე მოხდება საქურნალო საზოგადოების შენობაში. განსახილველი საგნებია: 1)

წლიურ ხელის მოგებით სასურველად
 ხელის მოწერის პირობების თანახმად წლიურ ხელის მოწერა ითვლება: ვინც ხელის მოწერის დროს განაცხადებს სურვილს, რომ მთელი წლით უნდა გა...
 ზეთი და მაშინვე შემოიტანოს 3 მანეთს, და ვინც წლიურ დანარჩენ ფასს დაიხდის 1 მარამდე 2 მ.; მაისამდე 2 მ. და დანარჩენი 2 მ. 50 კ. 1 ივლისამდე.
 ახალგაზრდა მათი ახლოდებნი ვთხოვთ, ვინაც შემოსატანი აქვს შემოიტანონ 2 მან.—წინააღმდეგ შემთხვევაში დაეკრება წლიურ ხელის მოწერის უფლება, რომლის ძალითაც პრემია მიიღოს.
 „სახალხო გაზეთის“ კანტორა.

მოსვენება გამგეობისა 1911 წლის მოქმედების შესახებ, 2) 1911 წლის ანგარიში და 1912 წლის ხარჯთაღირობის და 3) საჩვევითი კომისიის მოსვენება, დასახურებული გამგეობის ახალ წევრებს აირჩევნენ.

ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების გამგეობამ საზოგადოების განყოფილებიდან უკვე მიიღო 1911 წლის მოქმედების ანგარიშები და საზოგადოების წლიურ კრებისთვის საერთო ანგარიში დაამზადა. კრება მაისში დანიშნება.

სავაჭრო-სამრეწველო დაწესებულებათა მოსამსახურეების საზოგადოების დამარსებელთა კრება დღეს, დილის 11 საათზე მოხდება ქალაქის საბჭოს დარბაზში საზოგადოების წესდების განსახილველად.

ორშაბათს, 23 აპრილს თავად აზნაურობის დეპუტატთა საქრებულში, საღამოს 8 საათისთვის დანიშნულია საქართველოს საისტრო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ჩვეულებრივი საზოგადოება. საგანი კრებისა: ა) სევსტიკანის რაიონის რეფორმა; ბ) საქართველოს ხალხის ისტორია და სოციალური მსახილობა ხალხურის ზეპირსიტყვიერების მიხედვით; და 2) ახალი წევრთა არჩევნები. კრებზე დასწრება არა წვერთაც შეუძლიან.

ქალაქის საბჭოს სადგომ-მამული კომისიის კრება 24 აპრილს მოხდება. განიხილავს თხოვნას სომხურ სამურნეო საზოგადოებისა, რომელიც ქალაქს იჯარით მიჰყვას სთხოვს. ქალაქის გამგეობას, როგორც უკვე წყვილად, უკვე გადასცემულია აქვს, 24 წლით 91 დენეტინა მიწა მისცეს იჯარით, წელიწადში 91 მანეთად.

ქალაქის საბჭოს მორიგი კრება ხუთშაბათისთვის გადადო, რადგანაც ორშაბათს უქმეა (გიორგობა).

სასამართლო
ტუ. ოქის სასამართლოს სესია, რომელიც თვითაც იყო წასული, ტვილისში დაბრუნდა.

სიღვის საქათვლო ტაძარში დღეს მჭობელი გორის ეპისკოპოსი ანტონი.

სასწავლებლებში
საპოლიტენიკო კურსების დამარსებელთა საგანგებო კომისიის 22 აპრილს, დილის, ქალაქის გამგეობის სადგომში კრება ექვნი ტვილისში განხარავებულ კურსების წესდებისა და ხარჯთაღირობების შესადგენად.

გზაგზნები. კაღვრთა კორპუსში უფროსი კლასის მოსწავლეებს გზაგზნები 25 აპრილს დაეწყებათ

სახურე იოსები, რომელიც მსახურობდა ერთ მდინეზე ვაჭართან ხოსტში გვარად კვირცხალია, უნდა ყოფილიყო ქალი და არა ვაჭი. გამაიძიების შემდეგ აღმოჩნდა, რომ მართლაც ქალი ყოფილა. იგი აღმოჩნდა კესსა იოსებ ვაჭარის ასული, 18 წ. ზუგდიდის მახრისა, ახანური შვილი. დღეს-მაშა დაპოკია და დარჩენილი 4 შვილი, ყველაზე პატარა ყოფილა კესსა. მისი უფროსი ძმა გამოათხარებულ ცხოვრებას დადგა და ყურის პატარებს არ უგადავდა. ამასობაში გაჩნდნენ ყახხეშიც, ცხოვრება მეტად განხელდა, არაფერ არავის იბოძდა, მეტადრე ქალებს და მაშინ გადაუწყვიტა: თმა გაეკრიკა, ჩაეცვა კაცურად და მამაკაცივით ემუშავა, თითქმის წელიწადზე მეტი მუშაობდა და მოიარა ოდნავ, სოჩი და სხვა და სხვა მუშა. ავტარებ კაცის ტანისამოს იმიტომ, რომ დაეფარო ჩემი ქალიშვილობა, რადგანაც დღევანდელ ცხოვრებაში აღარც ღმერთი სწავთ და აღარც კანონი და ეძლევიან გარყვნილ ცხოვრებას. ამისათვის გადაწყვიტე ვამბარაოვებ მამაკაცი.

დღეს ეს იოსები—ქალწულია გაბუნია, ერთს მდღეა ვაჭარს მისთხოვდა.

ხაზ გათოვილან.
 დარდაწილის სრუტის დაკეტვა ბათუმს შესაჩვენად დაეტყო. შესწავლა ჩვეულებრივი ფუსფუსი ნეთ-სადგურში, ბანკებში, ხაზინაში, ფოსტაში,—სამაგისტრო მუხდროგება გამგეებულნი. დღეს მიხვდნენ ბათუმში, თუ რა დიდი მწიფელობაა ბათუმში დარდაწილის მსაფლო ვაჭრობაში და ვერძოდ ბათუმისთვის... ის ყოფილა ღერძი, რომელზედაც მთელი ტრით დადებული ურჩობა ტრიალებდა. ბათუმის ერთგობიდან ცხოვრებას კიდევ ხელს უწყობს პინდი—ავერ ერთი თვეა რაც ცუდი ტარობს, წვიმა-ჯანდაბისიცივე-გულს უწყობს ამაინის.

ჩვენი ერთგობიდან ცხოვრება ამჟამად დარდაწი ქუთაისიდან ჩამოხლდა საგანგებოდ დამატებული მასა დასამ... სამეგრეო ზედი-ზედ გამართეს წარმოდგენა და სამეგრეო-ხალხი ბოლომდე დაესწრო... პირველ დღეს დასდგეს შიკაშვილის სიმანხინჯე, რომელიც კარგად შესრულეს. თვით დამამ საუცხოვრა. მიუხედავად ამისა მათ. გაზეთმა—კი დაიწყო და აუკრძალა კიდევ კვლავ სიწინა დადგმა ამისთანა ზივისას... მეორედ დასდგეს ქანტური შვილის ზივისა „მორევი“—ესეც კარგად ითამაშებინათ მათგან. დადიანმა მ. გრებინაძის როლი საუცხოვრად შესრულა.

შესაქვ დღეს დასდგეს 1) „ალაღა-ტი“ პირე ეშმაკი და თავუნისა, 2) პრიკაშიკი შაჟი. იუპორის-ტული განყოფილებაში წაიკითხეს—ურუშაძე სტენები, გრიშაშვილი ლექსები პოეტი და მეფე, არწივი და სწილა—განცხადება „ქართველი იყიდება... და ბოლოს სიმღერა „გვი-ვი“... რამაც დიდად ასიამოვნა საზოგადოება. შემოსავლის ერთი ნაწილი ადგილობრივ სკოლისთვის

გაიღო სახელდობრ, სამასი მანეთი და თითქმის მთლიანად მთლიანი წაიღებნ რუსეთში.

კუთხის სახალხო უნივერსიტეტის გახსნა.
 კვირას, 15 აპრილს, ქალაქის თეატრში ექიმმა ვალ. ლორთქიფანიძემ წიკთხა სასურველად ლექცია „**შლეტი და მის წინააღმდეგ ბრძოლა**“ ვერობასა, რუსეთსა და ჩვენში“; ლექცია უფასო იყო, ამიტომ აუარებელი ხალხი დაესწრო. ლექცია გაგრძელდა 40 წ.; ლექტორმა გარკვევით და გასაგებო ენით უამბო მსმენელთ ქლეკის გაჩენის მიზეზები, როგორ გადადის ერთიდან მეორეზე, მოიყვანა სტატისტიკა, თუ სად რამდენი კვდება ქლეკით 1,000 სულზე, რა უწყობს ხელს იმის გაძლიერებას და რა გვიარ ბრძოლა საჭირო მის წინააღმდეგ. ლექცია დაამთავრა აბასთუმნის სანატორიუმზე ლაპარაკით და გამოსტევა სურვილი, რომ იქ საჭიროა დაიდგას რამოდენიმე უფასო კარბი ქუთაისის გუბერნიის მცხოვრებთათვის, რისთვისაც უნდა დაარსდეს ქლეკის წინააღმდეგ საბრძოლველად საზოგადოება, რაც უკვე განხარავდა და დასაწყისი მიეცემა 20 აპრილს „**ეთერი ყვევილის**“ დღესასწაულობითა. საზოგადო ლექცია შენარსიანი იყო და საზოგადოებრივ მეტად ყმაყოფილი დარჩა. შემდეგ ლექციის ყმაყოფისა მოხდა სახალხო უნივერსიტეტის წევრთა საზოგადო კრება. კრებში თავმჯდომარედ არჩეულ იქნა ლეო ნათაძე, მდინედ გ. ნორაძე. მოსამდენი და განსახილველი იყო: 1) გასული წლის ანგარიში, 2) სარგებლობა კომისიის მისხენება, 3) გამგეობის ახალ წევრთა არჩევა ზოგიერთი გასული წევრების მიგვირ, 4. 1912 წლის ხარჯთაღირობება და 5. ახალ წევრთა მიღება. კრება გაიხსნა 1 ს. და 40 წ. პირველად წაიკითხულ იქნა 1911 წლის ანგარიში, რომლიდანაც სრას შემდეგი:

გამგეობაში ყოფილა სულ 15 წევრი. სარგებლობა კომისიაში კი 5, რომელსაც ორი გასული. წლის განმავლობაში გამგეობას ჰქონია 9 სხდომა; ლექციების გამართვის საქმე ჩანარებული ჰქონია ცალკე სექციის ალ. გარსევანიშვილის თავმჯდომარეობით; წაუკითხავთ სულ 48 ლექცია 13 ლექტორს; მსმენელი დასწრების სულ 9040, თითო ლექცია საშუალო რიცხვით დასწრებისა 376; ამას გარდა გამგეობას გაუმართავს კონცერტები ათჯერ, რომელზედაც ხან სიმებიანი ორკესტრი უკრავდა და ხან მანერლისტების ხორო, აგრედევ დრო-გამოშვების მღეროდა მგლობელთა გუნდიც; გაუმართავს აგრედევ სამი სათემლოც მართა: 20 თებერვლით—გულხეთა განთავისუფლების 50 წლის შესრულების გამო, 13 მარტს—უკრაინელ მგონის ტრას შეგენკოს და 11 დეკემბერს—რუსეთის კრიტიკოსის ბელნისკის პატრესაცემლად. გამგეობას დაუმტეჟია ორი ლექცია ალ-გარსევანიშვილის მიერ წაიკითხული „ტრასი შეგენკოზე“ 2,400 კაცი;

დროგეთში მოხდარ სამღვდლოეობის კრება შემდეგ ირლანდიის ეკლესიას ოთხი მთავარ ეპისკოპოსი ჰყალიბა და მათში ერთი ყველას უფროსად ყოფილა. ამ დროს ირლანდია ოთხი სამთავროდ ყოფილა დაყოფილი და სამთავრონი ძალიან მტრობდნენ თუბრე ერთმანეთსა, შილი და ბრძოლა ჰქონიათ მუდამ ეპის. ამ დროს ირლანდიის ნაწილებს შეადგენდა: ლენსტერი, მიუნსტერი, კონაუტი და მიტი. ლენსტერის მთავარს დერმოდს, რომელიც მეთორმეტე საუკუნეში სტოვრობდა, ცოლი მოუტაცნია მიტელის მთავრს ორურტასთვის. ამის გული-სათვის დერმოდს ირლანდიიდან განუდევნიათ და იმასაც 1167 წელს ინგლისის მეფის ჰენრიკ მეორისათვის თხოვნია, მიეშველ რამე ტახტი დამაბრუნებინო. ინგლისის ძალიან დიდი ხანი ყოფილიყო, რაც თვით თუბრე ეჭირა ირლანდიაზე და დერმოდს სამთავროს დაბრუნებაზე დაეხმარა. ჩქარა ინგლისელების მიერ გაგზავნილ გრაფ პემბროკს ვატერფორდი და ლუდინი აულია, 1171 წელს კი ინგლისელებს დაპორობილესა სადღველოება, რადგან ინგლისის პაპის სახელით მოქმედებდა რაკი ერთი ლუქმა უღლია ხელში ინგლისსა, მთლად კუნძულისა და ყველა სამთავროს დასაპრობა მიუწოდებდა, თუცა ბევრი შრომა და ჯაფა დასჭირებია. 1175 წელს ირლანდიის უფროსი მთავარი როდერიხი აიძულეს ხელი მოეწერა ხელშეკრუ-

ირლანდიის განთიადი

ქვეყანაზე ძალიან ბევრი ენა და ხარული და დამონებული. საქმიანობა მართლად განათლებული ევროპის განსენება, სხვა ქვეყნებს რომ არ შეეგებოთ. ევროპელებს კაც კულტურისად მოაქვთ, კლარბობად თითქმის მართლად იყავს თავსა სიღვიან, მაგრამ ამასაც ბევრი უსამართლობა, ბევრი მუშაობაობა; საცოდაობითა და აზრისა რომ თავი დავანებოთ, ერთა მუშაობაობაც კარა სურათის წარმოსდგენდ. ევროპაში ბევრი ენა ჰქვითის მძიმე უღელ ქვეშ, ბევრი იტყვება და გაუმარბულად იბრძვის სილის შესარჩენად; სწორედ ასეთი ექვანა, სადაც გამარბული ბრძოლა არსებობს ისეთი განაზღვრულია, ექვანა, რომელიც აგერ ასი წელია და მეტიც; რაც სკდლოს მონობის უღლის გადადებებს, გლავთ ინგლისის სახელმწიფოს ერთი ნაწილი—ირლანდია.

ირლანდია ატლანტის ოკეანის პატარა კუნძულია. იგი იმდროის ინგლისის დასავლეთია. ირლანდია, მავალითად საქართველოსთან, ვერ მოვა თავის ბუნებითა, შედარებით ბევრი მჭირია, მაგრამ ინგლისის ბუნებას მანაც სჯობია. ირლანდიაში აზრდება ისეთი მცირეები, რაც ინგლისში იშვიათია და განსაკუთრებულ მოვლას მოითხოვს. მხოვერებათა რიცხვი სულ თხ მთლიან

ნახევრადღეა, უმეტესობა ირლანდიელები არიან. ნიადაგი ვერ არის მუთკი ნოყიერი და ამიტომ ხენათე-სეას ირლანდიელები ამ ბოლო დრო-გებამდე არ გაჰყოლიან, იმდენად არ ჰყავებიათ. 1845 წლამდე კუნძულები უმთავრესად კაროფილის მოსავლით ცხოვრობდნენ, კაროფილისა ჰყიდდნენ. ძლიერ გავრცელებული იყო მეთევზეობა, გლავა ბევრი მისდევს ამ ხელობასა. გარდა ამისა, ამ ბოლო დროებში ირლანდიელებს ხენათე-სეასათვისაც მიუყვიათ ხელი და ამ დარგში საქმიანდ წაუწყვიათ წინა.

მრევლოება ვერ არის განვითარებული ინგლისთან შედარებით. ტილის დამზადებას მისდევს ულსტერის პროვინციაშია, დუბლინისა და მის მიდამოებში. გარდა ამისა, გააქვთ და ინგლისში ჰყიდიან ცოტა საქონელსა, ქერსა და პურის ღვინოს (ვისკის). ინგლისში ირლანდიელები ყიდულობენ რკინეთაობასა, ქენახშორსა და სხვასა. ამბობენ, ირლანდიაში სხვა და სხვა მადანი უნდა მოიპოვებოდესო, მაგრამ პატრონი და დამუშავებელი არავინა ჰყავს ქვეყანას, ოხრად არის მიწაში ჩაფლული სიმდიდრე.

როგორც ზემოდ მოვიხსენიეთ, ირლანდიაში მხოლოდ ოთხ მილიონ ხანხვარი მცხოვრებია, წინად კი მხოლოდ ირლანდია. 1841 წელს ირლანდიაში ყოფილა მხოლონი მცხოვრები; ათ წელს შემდეგ, ინგლისელთა თარეზობასა და შევიწროებას საქმე იქამდე მიუყვანა, ხალხი სტოვებდა თუბრე თვის მიწა-ყალას და კერასა, სხვა ქვანას მიემგზავრებოდა. ათი წლით განმავლობაში 8 მილიონის მილიონხევარი დაჰკლეს. 1891 წლამდე ირლანდიის რიცხვს უკლია თქმის 42 პროცენტი და ეხლა, როგორც უკვე ირლანდიელები უკლებს ჩამო-მავლობისანი არიან, თუცა დროთა ვითარებასა და ეპიდემიაში ირლანდიის ბევრი სხვა მხარე მიშურება ხოლმე; სკანდინავიის, ესპანენი, ინგლისისნო შოტლანდიელები, მაგრამ შესულ ვერ დაუღვევიათ ერის ერთი მთლიანობა. ირლანდიელებს სასურველი ენა აქვთ, თუცა ენას ესპარენი ძლიერად შემოკლა. მცხოვრებთა უმეტესობა კათოლიკეთა სარწმუნოებას აღიარებს, თუ აქა-იქ პროტესტანტიც არიან. უკლის სხვა და სხვაობამაც ძლიერ უწყობს ხელი ინგლისეთა და ირლანეთთა გადამტერებასა და ირლანეთისა ინგლისისკენ დასახლება, ვინაიდან ინგლისელით ცოდ ეკლესია აქვთ და კათოლიკობა დაპორობიან.

ირლანდიას გლავ განაგებს ვის ნაცელი (ნამეტნიკი). როგორც აღმასრულებელი ძალის მქონებია და ლორდ-კანცლერი, რომელიც ამასთანავე ინგლისის სამინისტ-

გადაცული ქალი.

ერთს საეგობო დარაჯს ფილოზე კატულისა ეჭვი აულია რამ მოსამწერიკაა. ირლანდიელებს ეწოდან დელ პარლამენტში თავისი წარმომადგენელი ჰყავს; ქვემო პარლამენტი—103 დეპუტატი, ზედაში—32 კაცი. ირლანდიის მმართველები გადადგებიან ხოლმე ინგლისის რომელიმე სამინისტროს დატემისთანავე. მეფის ნაცელი წელიწადში 20,000 ტუბანს იღებს ჯაბარად და მეფურად სტოვრობს. ინგლისი ირლანდიისათვის ყველაზე მეტს ფულს საპოლიციოდ გადასდებს ხოლმე. საპოლიციოდ ხარჯს პირველი ადგილი უჭირავს და სურია ირლანდისათვის ნაგარადდევ ხარჯთაღირობებში. მეორე ადგილი უჭირავს საგანგებოდ ხარჯსა. ირლანდიაში ბევრი სასწავლებელი არა ყოფილა, მაგრამ ჩვენი ქვეყნისათვის ესეც ვასაკერველი იქნება; სახალხო სკოლა არის 9 ათასამდე, საშუალო სასწავლებელი 362, სამი უმაღლესი სასწავლებელი და ორი უნივერსიტეტი. გარდა ამისა, 1892 წლიდან პირველ დაწყებით სკოლაში სწავლა ვალდასდებული და უფასოა.

პირველი ხანა ირლანდიის ისტორიას, როგორც საზოგადოდ ყველა კუბისსა, ჯანდაბურულით არის მოკული. ამ კუნძულზე პირველადევე კვლები დასახლებულან და სხეულად ერთნი დაურქმევიათ. რომაელები კუნძულს მიგრებიათ თურმე უმხოდნენ. იმ ხნის ცნობები, რომელსაც ბრიტანეთი რომაულად ხელსი ყოფილა, ბევრი არაფერი მოიპოვება, განსაკუთრებით ირლანდიის

არა იმისრა. მე-IV საუკუნემდე ირლანდიელებს სრულიად არ არჩევდნენ თურმე მონათესავე შოტლანდიელებში და შოტლანდიელებს ეხანდნენ. ძველად ირლანდიელებს ცალკე თემებდა უცხოვრიათ და მისდევდნენ საქონლის მოშენებასა. მეხუთე საუკუნის დასაწყისს, 430 წელს, შოტლანდიის ბათიქს დაუშვია ირლანდიაში ქრისტიანობის ქადაგება და მოუქცევია კიდევცა. ამანარად, ირლანდიელები ქრისტიანობაზე მოკუთვლან ქართველებზე სწორედ ასის წლით გვიანა.

ქრისტიანობას ირლანდიაში მაგრად მოუქცინია ფეხი და დიდი ყველი დაუქმნევია ცხოვრებისათვის. განსაკუთრებით გავრცელეულია ბერობა და მე-6 საუკუნეში დასავლეთში ძალიან ყოფილან განთქმული ირლანდიის ბერები განსწავლა-მეცნიერებთა. მეცხრე საუკუნეში ევროპას თავხარი დასცეს სკანდინავიის ველურმა მცხოვრებლებმა, ნორმანებმა და დაწვედნენ. ესენი შეეყვადნენ ხოლმე რომელიმე მხარეს და აიკლებდნენ, აწიოკებდნენ ხალხსა. ამ ველურთა მიწარებებს ვერც ირლანდია გადაპირენია. მეცხრე საუკუნეში ნორმანებსა და დაწვედნებს კუნძული დაუპყრიათ და ირლანდიის პატრონობდნენ მეორამეტე საუკუნის დამლევამდე. ნორმანები მეთაუ საუკუნეში ქრისტიანობაზე მოქცეულან და ირლანდიის ეკლესია დაქვემდებარებია რომის პაპს 1152 წელს

სადაც კურსები გუბერნატორს და უმტკიცებია და გამგეობა კურსების ორგანიზაციას უმსდგობს. გამგეობის დიუდენი ბუნდოვანი სურათების სახეობადაა შეიძინოს ახალი სისტემის ფანარი, რომლისთვისაც გადაუდგია 500 მანეთი, მაგამ, ჯერჯერობით, სხვა და სხვა მიხედვითაა გამო, ვერ მოუხერხებია შექმნა: ლექციების კითხვა დაბალ-ლოვლებში, თავისი განზრახვის თანხადა; ვერ მოუწყვიათ იმის გამო, რომ გამგეობას თავისუფალი ლექტორი ვერ უშვინია; ვერც ბიბლიოთეკის გაუმჯობესებას სურს და იმაში, რადგან მთავრობას არ შეუწყნარებია მათი თხოვნა და ნება არ დაუბრუნებია. გასულ 29 მისს გამგეობას გაუმართავს სურათობა, დარჩენილია წმინდა შემოსავალი 423 მან. და 98 კაპ.; მიუღიათ მონაწილეობა ეკატერინე ვასილიის და მარია დასავლეთის ახალის საიუნივერსიტეტის ლექს-წაულებში. სახალხო უნივერსიტეტის ლექს-წაულები 2,000 მანეთი, რომლიდანაც 1,500 მან. ინახება „საერთოერთო ნდობის ბანკში“ და 500 მანეთი „ხელოსანთა საკრედიტო ამხანაგობის კასში“.—ანგარიშის მოხსენის შემდეგ წაიკითხეს სარევიზო კომისიის მოხსენება და შენიშვნები, რომელიც გამოთქმულია 6 მუხლში: 1) 500 მანეთი, რომ „ხელოსანთა ბანკში“ ინახება, ეს გარემოება სარევიზო კომისიის მიანა მიზან შეუფერებელ მოქმედებად, ვინაიდან ფული უნდა ინახებოდეს იმ დაწესებულებაში, სადაც უფრო საიმედოა თავისი და სარგებლის დროზე მიღება. 2) საწევრო ფულის შესატყობად და ახალი წევრების საშუალებად აგენტურა რიგაინად არ არის მოწყობილი. 3) სალექციო საგნების ტუმბის არჩევაში სისტემა არა სხანს; 4) საუნივერსიტეტო სისტემა არ დატეხილა გარდა ერთისა, რომელიც 2 შაურად იქნა, რაც ხალხისათვის ძვირია; სახალხო გამოცემა იფიქრებოდა იქნა; ამასთანავე შემორჩენილნი უნდა გამოცემაში არ ახი და-ტული ენის კანონიერება. 5) ფანარის შექმნის სურვილი პროექტად დარჩენილია. 6) ბიბლიოთეკების განხანსა სოფლებში გამგეობამ ჯერ-ჯერობით არ უნდა იკისროს, რადგან მისი უპირველესი დანიშნულებაა ლექციებისა და კურსების რიგაინად მოწყობა, ბიბლიოთეკა სამკითხველო საშუალებად უნდა იქნას. 7) გამგეობის საზოგადოება. ამ შენიშვნებში დიდი კამათი გამოიწვია კრებაზე; გაარჩიეს სათითაოდ: ყველა მუშო, სარევიზო კომისიის ორი წევრი თანდასწრებით (ბ. ლევივა და ი. კვიციანი). პირველი მუხლის შესახებ პროტესტი გამოუცხადა სარევი. კომისიის წევრებმა „ხელოსანთა“ ბანკის დირექტორმა ფილ. ხელაძემ, „კოპიერაციის“ რედაქტორმა ი. გაბლიამ და საბუღალტრო კურსების გამგემ კ. გიგინეიშვილმა იძიებო, რომ ჯერ წევრები უნდა გასცნობოდნენ „ხელოსანთა“ ბანკის საქმეებს და ყოველგვარ ანგარიშს და თუ საშუალო რაიმე დაინახავდნენ, მერმე შეეძლოდა ასეთი უნდობლობის გამო-

ღებისათვის, რომელიც კუნძულის ერთ ნახევარს, აღმოსავლეთის ნაწილს აკუთვნებდა ინგლისელებს. ამით დაიწყო ირლანდიის უბედურება. ინგლისის თავად-ანგლო-სახალით ჩაუგდია ხელში ყველა მიწა და შემოულია ახალი წესწყობილება, ინგლისის კანონები. დაპყრობილ ნაწილს ირლანდიის საკუთარი პარლამენტი ჰქონდა და მეფის ნაცვლი განაგებდა საქმეებს. ირლანდიაში დასახლებულნი ინგლისელები ძალიან აწუხებდნენ მეკლდო, მხეცხლავით ექცეოდნენ მტკიცებულებებს და მთლიან მოსრეს; გააყვინეს ყველა-ფერი. რადესაც ინგლისის ნაწილის „მოტლანდიის ერთ-ერთმა მეფემ, რობერტ ბრუსმა ინგლისი დაამარცხა, ირლანდია სიხარულით მიეგება ამ ამბავს და დახმარებაც სთხოვდა. 1315 წელს ბრუსის ძმა ედუარდი ჯარით ირლანდიაში ჩავიდა და მეფედც გამოაცხადეს. დაიწყო სისტიკი ბრძოლა ინგლისისა და ირლანდიისა. სამ წელიწადს გასტანა კიდილია და მერე კი ირლანდიელები მოილაშქრნენ, მტერმა ბელადი მოუკლათ და დაამარცხდნენ. გამეფდა სარული არეც-დარეც; ანარქია, ძალიან პატრონს ვეღარ სცნობდა. შემდეგ მდგომარეობა ირლანდიისა ცოტად დასუსტდა, ინგლისის მეფე პენიკეტი მეორე ვერცე წოდებული პოინინგი (1494.), რომელიც სტილიზად ირლანდიის საქმეთა მოწყობებდა. ირლანდიის პარლამენტის დადგენილებანი-

ნებას გული შეისვენოს

თუც ვიხილე მე ეს სიზმრა—სინამდვილეს უფრო ჰგავდა: ივერიის ტურფა ქალი ყვეოლებით კუბოს ჰრთავდა; ვგრანვ, თვის კერს დახმარებულსა, უნუგეზოდ დასტიროდა, ნორჩი მკერდი გადვალა, თვლი ცრემლით ავსებოდა. ვიცანი: ვიცანი ერთ დროს იყო გულის სატრფო—საყვარელი; შევამჩნიე მწუხარება სიხარულის გამქარველი! კრძალვით მიველ მე კუბოსთან, დავაცქერდი და რა ვნახე?—საკუთარი ჩემი თავი და წარსული ყრმობის სახე! ქალი მოთქმით აშბობდა თუ: ვანთილზე დამიზნული... აწ დაგვებ სულის ლღვიან, საპოვნელად გაძიხნელი! ნეტამც გული შეისვენდეს, მოხედვადეს მუხლომდრეკილს! ნეტამც ღებნად გაძიხნელი გლოვის ზარს ჩამორეკოს!

ტურფავ: შენთვის რაც კი იყო მომზობლივი თუ მგზნებარე— ის თვით მოქალაქე ცივილიზაციის, კუბოშია აწ მდებარე! თუ ოდესღაც შენში მიჯნურს—სულის თვისტრამს—შეგხაროდი, ვაი იმ დროს, მე შენს ერთგულს შორს სიცილით გაიბრბოდი! თურმე იმ დროს შენ ჰყოფიდი, ჩემი კენესა ვახარებდა, არ უწყობდი თუ სიცილზე მე შავს ზეწარს მფაფრებდა. სწორედ იმ დროს, ვის აწ ზღოვობ, თვით საპარე გაუთხარე; რას უშველის ეგ ტრილი გულმომწყველელი და მწუხარე? არ იგემე ნეტების წყარო, არ იგემე სიყვარული, როს საფლავთან მიმასვენე, სულს გიტანჯავს სინანული. გვიან არის! არას გარგებს მოთქმით კენესა მუხლომდრეკილს! ნეტამც გული შეისვენდეს შენს გლოვის ზარს ჩამორეკოს!

რისთვის მოქალაქე ჩემი სახე შენს ნახ სულში შეაქრილი? კუბო რისთვის განუზღაფე, რად მოჰქინე შავად ჩრდილი? ნუ თუ მისთვის, რომ გველოვანა ბოლოს ჩემი აღსასრული? ნუ თუ მისთვის, რომ ვეკონდა მკერდი შენად ვახარებდა? კარგად ჰგონობდი, თუ ვით გტრფობდი, შენ მიმანდი ჩემს ღვთაებად; ლოცვა შენდა შეწირული გარემოცვით მე ვაგებად. შენთვის ტაძარს ვაშენებდი, შენთვის ჟღერდა ჩემი ჩანგი. ვაი, როგო უღვთო იყავ და რა უღვთოა ჩაქალ ჰანგი! მაგის თრთოლოვით მოვახლე, დამაცქერდი მუხლომდრეკილს! მაგრამ გული არ ისვენდა გლოვის ზარს ჩამორეკოს!

მეგობარო! რისთვის იქმენ მაშინ ესენდ უღობობლი? ჩემს მკერდს რისთვის დაამჩნიე ტანჯვის სისხლი უშრობელი? განა შეგებას მით ჰპოვებდი, რომ ვესმოდა ჩემი კენესა? განა შენთვის ნაადებოდა, როს მიკრობდი მე თვით მხესა? აწ შენს სულში რაღას ჰპოვებ? მუნ სადღურობს ზნელი ღამე! რა გავზობდი—მოგვალა სიამე და სითამამე! ის მე ვიყავ რომ ვალბენდი, ის მე ვიყავ ჩემს გრანობით. შენში კდმით შემოცურდი ღვთაებრივის, წმინდის ტრფობით. შენ ის კერბი დაამხვარი, ვეღარ გვექნის გამოხმობით და დაგზობდი საშუალოდ და დაგზობდი დიდის ხნობით. გულდამწვარსა უშრეტ ცეცხლით დაგვექნობა ვარდი შლილი; მაგ თვალზეზე ვინ შეგიშვას ცრემლი მინად გადმოვლოდი? აწ ვიცი თუ სიზმრად გხვდა ანუ ცხადად მუხლომდრეკილს... ნეტამც გული შეისვენდეს შენს გლოვის ზარს ჩამორეკოს!

ეს, მიჯნურო! სტირი ყრმობას ნათელსა თუ ზნელს ვით ქვესენელს, მაშ, ჩემს ცრემლსაც შენ მოგძიდვინე, ტრფობის ცრემლსა უკანასკნელს. თვით კი წავალ სრულყოფისკენ და აღვანთებ იქ ნებასა, იქ დავამოურ ამა ჩანზე მსხვერველ შურის იტებას. შენ მასწავლე სისხლიცე რა მომისეე სიყვარული, არ არსებობს, არ არსებობს აწ კი ჩემთვის სიბრალული! ვაი იმას, ვისაც ვნახავ ზვიადსა, თუ მუხლომდრეკილს! ნეტამც გული შეისვენდეს გლოვის ზარს ჩამორეკოს!

ა. შანშიაშვილი.

ჩაეწერა წევრად და საწევრო ფულიც თითო მანეთი შეიტანეს. კრება დაბ-თავრდა ნაშუადღევს 4 ს. და 40 წ. ოთხი საათის განმავლობაში კრებაზე დამსწრენი ძლიერ დაიქანცნენ და ხშირად უყურადღებობა ცემნეოდა.—გამგეობა და ლექტორებიც დიდი მადლობის ღირსნი არიან, რად-განაც, რადგანდაც შეეძლოთ პირ-ნათლად და პატიოსნად შეასრულეს თავიანთი მოვალეობა წლის განმავლობაში, განსაკუთრებით სექციის თავმჯდომარე ალ. გარსევანიშვილი,

მაში მთელი კუნძული დაიპყრო. ირლანდია სულსა ჰრთავდა, თავი-სუფლებს უკანასკნელი სხივი ჩაუ-პრეს, ბრძოლაში გასწვდა ირლან-დიელთა ნახევარი, სისხლით განა-ვლინებდა სამშობლოს წილადგი. ვინც ვადაჩრქვდა ამ ქარიშხალს და ვეგებას, სტილიზად ბარგ-ბარგაზს წამოეკინა ზურგზე და მოშორე-ბოდა თავის მიწა-წყალსა, მშობლის ეკრასა და უტრო მარვს გადახვე-წილიყო. გარდა ამისა, მიწები ირ-ლანდიელებს ძალით წაართვეს და გადმოსაღებულ ინგლისელებს მის-ცეს სასარგებლოდ. მეფის იაკობ პირველის დროს მთავრობამ ყველა მტკიცებებს მამულის ცხრა მეათედი წაართვა და ინგლისის თავდა-ხან-სრობას, ლორდებს, დაუბრავა. სა-შინელი იყო ირლანდიელთა მტგო-მარობა, უმწეობა, ირლანდიელები უმიწა-წყლოდ დარჩნენ. ყვე-ლაფერი ინგლისელთა ხელში გა-დავიდა. ირლანდიელებს ნებას არ აძლევდნენ თავისუფლად ლოც-ვისას, ყველაფერს, რასაც კათო-ლიკეთა სუნი ასლიდა, სდევნიდნენ პროტესტანტი ინგლისელები. კათო-ლიკებს, მაშასადამე ირლანდიელებს, ნება არა ჰქონდათ სახელმწიფო სა-მსახურში შესვლას, ნება არა ჰქონ-დათ თქვის სიღვიძსა, თავის ქონების ანდრებით ვისთვისმე დატოვებისა. ინგლისელებმა თან და თან ხელში ჩაიგდეს მიწა-წყალი და ირლანდიის ზღვიობას სულ არა დაჩინებია. იგი მონა იყო ინგლისელი აზნაურის,

სწამდა, რომ ამოდენა აღმართს და-ღმართიც მოჰყვებოდა. მან სხვებთან ერთად ბაქოში მო-აწყო უხარტო კავშირები. პირვე-ლია დააპატიმრეს 1904 წ. დეკემბერში გლეხების კრებაზე, საიდანაც ეტა-ფით ჩამოიყვანეს ტფილისში და ე-ქნის თვე ციხეში იყო. 1906 წელს ისევ დააპატიმრეს. სამხედრო სასა-მართლო ოთხი წლის კატორღა გა-დაუწყვიტა და, გაგზავნეს სარატო-ვის საკატორღო ციხეში. გარდაი-ცვალა 13 მარტს.

კეთილის ნოქარ-თა სწოვრებიდან

კარგად მოგხსენებთ, რომ ქუ-თაისის ნოქარებმა ღირს გაქირვებით და ვიღვავლანობით მაშინ თხუთმეტ-და ვიღვავლანობით მაშინ თხუთმეტ-ნოქარების კანონის ძალით ადგ. თვით-მართველობის დახმარებით მოიპო-ვეს „ნორმალური დასვენების უფ-ლება“ ე. ი. თორმეტი საათის საშუ-შაო ღრე მაგრამ ეს მოპოვებული უფლებები ნოქარებისათვის ხან მოკ-ლევი იყო. ქუთ. თვითმართველობამ უარყო წინანდელი დადგენილება მალაზიის ვალე-დაცეცვის შესახებ და აკვლავ ძველებზე კალაპოტში ჩა-აყენა. კიდევ შორს ნორმალური და-სვენების შესახებ კრება თვითმარ-თველობაში, გამოიშუშავს კიდევ კულ-მომხდრელობის კანონი ნოქარების სასარგებლოდ, მაგრამ, საუბედუროდ ნოქარებისა და სახელმწიფოდა სახეი-ნებისა, დამტკიცება მაშინ არ აღი-რა ვისგანაც ვერ-არს.

ღღეს ნოქარების მდგომარეობა ძველებზეა მიმდინარეობს. მათთვის არ არსებობს განსაზღვრული პრო საშუალო ვისაც როგორცა ჰქონ-და მოუხდებდა ისე აწინააღმდეგ-ებენ მალაზიის. ამის შესახებ ხსნ კი ჯერ-ჯერობით არაფერ იღებს. რუ-ლიან მოულოდნელად ხსნ გისმა-ამოდენიმე ვაქრებისაგან; შვირ სა-ათზე დაეკეტონ სალაპოობით ხლა-ზიებიან. მოილაპარაკეს და შეუ-დგნენ მალაზიების დაკეტვას შვირ სა-ათზე.

ეს იმისათვის მოხდა, როგორც ივი-თად გამოსთქვეს, რომ ვაქრობამ იკლავდა რადგანაც მალაზიისში ეკლექტორნი და ზოგს ნავით ეწიეს, თავიდან აეცილებინათ შედგენილ სა-რაჯი. ზოგიერთ ვაქრებს კი ეს საქ-ციელი სხვანაირად განუშრტოვ, უფერიათ: შეიღ საათზე ვერც მლა-ზიას ჰკეტავს, ალბად უგასიკიადის-ტებულთაა.

—როგორ ვაბედეთ, რომ შეიღ-სათის დაკეტვა შემოიღოთ,—სტუ-სიყავს იმინი—ხედავთ ვაქრობაში მოგახსენებ, რომ თქვენ აქ რვეოლუ-ციას ახდენთო! იმ დროს ჩამართა პოლიცემისტრმა და 7 საათზე და-კეტული მალაზიები გააღებინა ვაქ-რებს.

პატარა უკუბრუნე

ცოლგაგული სიყვარული *)
მე შემსის სიყვარული, როგორც გამოცხადება ადამიანის სულის უწმი-დესი ღვთაურობის ვითარებისა.

*) სასტრუგოლია ამ წერილის გამო ჩემსა და მისთვის შორის არის განხილვა. ვიხილ-საშუალოდ წერილით მომხირობის დღესაცაა. ვიღვირვისათვის თავისი განხილვის გამოცხადებასა-ქილი არ არის ფუნდამენტი საცემო.

ა. შ. შიძე.

რო იყო ერთობა, მტკიცე კავშირის შექმნა და ისე ბრძოლა. ამის გამო 1791 წელს ირლანდიის დედა-ქალაქ დუბლინში შეიკრიბნენ კათოლიკენი და ირლანდიელი პროტესტანტები, დაარსეს სარევოლუციო ორგანიზა-ცია, რომელმაც მიზნად ირლანდიის განცალკევება და რესუბელეიკად გა-მოცხადება დაიხანა. პირველ ხანებში მთავრობას კათოლიკებმა პროტეს-ტანტებთან გათანასწორობა მოს-თხოვეს. ინგლისის პარლამენტი მო-წინაობას და ქარისშლის სუნს შეე-წინაობა, დათმობა გზას დადავა, მოს-პო კანონები, ირლანდიის ვაქრობა —მრეწველობის შემფერხებელნი. 1793 წელს კათოლიკებს საარჩევნო უფლება მისცეს, ოღონდ დეპუტა-ტობის ნება არა ჰქონიათ, რასა-კვირველია „შეერთებულ ირ-ლანდიელთა“ სარევოლუციო კავ-შირის ეს ვერ დააქმაყოფილებდა. კავშირმა მტრე მოითხოვა, მთავრო-ბა გაციკლდა და გაიმართა საშინ-ელი ბრძოლა, სისხლის ღვრა. ირ-ლანდიელებს საფრანგეთის იმედი ჰქონდათ, მაგრამ იმან ვერაფერი უშ-ველა. ირლანდიელთა პარტოლდენ თვისი ანაბარა დარჩენ და მხედ, ერთგულად ემხადებოდნენ აჯანყე-ბისათვის. 1798 წლამდე კავშირი მხე-ვი ჩაეწერა და შეთქმულთა რიგები ნახევარ მილიონამდე იყო. შეთქმუ-ლებში გამეციე ამოჩნდა და ყველა-ფერი ინგლისის მთავრობას შეტ-

